

*Олена Малиновська,
доктор наук з державного управління
Національний інститут стратегічних досліджень*

МІГРАЦІЯ ТА БЕЗПЕКА: ДО ПИТАННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ТА ВЗАЄМОВПЛИВУ*

У статті здійснено системний аналіз міграційної ситуації в Україні у контексті взаємовпливу з країнами Євросоюзу, в тому числі у кризових умовах, що становить серйозний виклик звичній парадигмі впевненості та порядку, національній, суспільній та особистій безпеці. Головна позиція подається у взаємозв'язку між міграцією та безпекою, яка віддзеркалює суспільну думку, політичну боротьбу, урядові рішення, оцінюється стан та нормативно-правова база управління міграційним процесом в Україні. Обґрунтовується нове бачення про міграційний сегмент безпеки, яке сформувалося порівняно недавно, коли після завершення «холодної війни» дедалі більше уваги почали привертати не «жорсткі», тобто воєнні, а так звані «м'які» загрози безпеці, такі, як деградація навколишнього середовища, наркоманія, злочинність, нелегальна міграція, біженці, тероризм тощо. Прорив у розумінні цієї проблематики великою мірою пов'язаний з новою парадигмою про те, що розглядати безпеку необхідно за кількома напрямками, виокремивши, крім воєнного, політичний, економічний, соціальний, екологічний, у контексті яких проглядатиметься міграційна проблематика, як у міжнародній площині, так у національній з усіма її наслідками, зокрема для економіки, соціальної безпеки, культури та ідентичності.

Ключові слова: міграція, безпека, Україна, ЄС.

The article provides a systematic analysis of the migration situation in Ukraine in the context of interaction with EU countries, including in crisis conditions, which poses a serious challenge to the usual paradigm of confidence and order, national, social and personal security. The main position is presented in the relationship between migration and security, which reflects public opinion, political struggle, government decisions, assessments of the state and legal framework for managing the migration process in Ukraine. A new vision of the migratory security segment is substantiated, which took place relatively recently, when after the end of the Cold War more and more attention

* Подано за: Малиновська О. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія. - К.: НІСД, 2018.

began to be drawn not to «hard», ie military, but to so-called «soft» security threats, such as environmental degradation, drug addiction, crime, illegal migration, refugees, terrorism, etc. The breakthrough in understanding this issue is largely related to the new paradigm that security should be considered in several areas, highlighting, in addition to military, political, economic, social, environmental, in the context of which migration issues will be viewed as in the international arena. , so in the national with all its consequences, in particular for the economy, social security, culture and identity.

Key words: migration, security, Ukraine, EU.

Завдяки транснаціональному характерові, зростаючій динаміці та впливові на різні сфери життя, міграція дедалі частіше сприймається як явище, що становить серйозний виклик звичній парадигмі впевненості та порядку, тобто національній, суспільній, особистій безпеці. Взаємозв'язок між міграцією та безпекою віддзеркалює суспільна думка, політична боротьба, урядові рішення.

Тривалий час міграція не охоплювалася безпековим дискурсом, оскільки погляд на безпеку обмежувався, по-перше, лише безпекою держави, по-друге, загрозами геополітичного та воєнного, тобто зовнішнього характеру, тоді як міграція розглядалася як питання внутрішніх справ. У рамках такого підходу було зрозуміло, що криза безпеки, внутрішній конфлікт чи інтервенція, масове порушення прав людини спричиняють міграції. Зворотний же зв'язок, тобто як міграція впливає на безпеку, меншою мірою потрапляв у поле зору дослідників.

Розширення погляду на безпеку відбулося порівняно недавно, коли після завершення «холодної війни» дедалі більше уваги почали привертати не «жорсткі», тобто воєнні, а так звані «м'які» загрози безпеці, такі, як деградація навколишнього середовища, наркоманія, злочинність, нелегальна міграція тощо. Прорив у розумінні цієї проблематики великою мірою пов'язаний з ім'ям Баррі Бузана (Barry Buzan), який запропонував розглядати безпеку за кількома напрямками, виділивши, крім воєнного, політичний, економічний, соціальний, екологічний¹. Вивчення міграції найчастіше відбувалося з використанням удосконаленої моделі «секторальної безпеки», в центрі якої перебувала не лише держава, на яку спрямовані загрози, а й суспільство, його соціальна згуртованість та культурна ідентичність, що виражалося терміном соціетальна (societal) безпека².

Системно взаємозв'язок міграції та безпеки вперше було розглянуто в роботах Мирона Вайнера (Myron Weiner), який писав, що міграція впливає не лише на внутрішню стабільність, а й на міжнародну безпеку, наполягав, що загрозу безпеці може становити не тільки приплив іноземців, а й вплив власних громадян. На думку Вайнера, міграція та безпека пов'язані не лише прямим, а й зворотним зв'язком, тобто безпекові заходи держав впливають на переміщення населення³. М. Вайнер розглядав наслідки міграції для безпеки за чотирма напрямками: політичним, правовим, соціоекономічним, культурним.

У міжнародно-політичній площині міграція може викликати напруженість у стосунках між державами походження і призначення, якщо мігранти або біженці є противниками пануючого на батьківщині режиму. Тим більше, що в історії досить прикладів використання біженців проти країни походження (палестинці в арабських країнах, кубинці у США). Сприяті підтримці опозиції вдома можуть і економічні мігранти, якщо вони здатні впливати на уряди країн, де проживають. Тому тоталітарні режими завжди розглядали біженців та мігрантів як потенційну загрозу, відкидаючи їхнє право вільно покидати батьківщину чи шукати притулок в інших державах. Водночас для країн призначення озброєння іноземних біженців та їх використання у власних геополітичних цілях нерідко завершувалися виникненням нових загроз, наприклад, у певний історичний період палестинські біженці перетворилися на вагомий фактор внутрішньої нестабільності в Лівані, Ємені, Йорданії тощо.

Відплив біженців, що є представниками опозиції, може, навпаки, бути засобом позбутися внутрішніх загроз для країни походження. Вислання з СРСР «класових ворогів», а пізніше дисидентів - лише один із численних прикладів. На думку російського дослідника С. Рязанцева, уряди стимулюють виїзд громадян за кордон також з метою послабити соціально-економічну напругу, не інвестуючи помітних коштів у соціальну сферу та зайнятість⁴. Водночас, якщо країна примушує представників певних етнічних чи соціальних груп виїздити, або створює для них такі умови, які виштовхують їх в еміграцію, це може сприйматися як недружній акт іншими державами, які шукатимуть засоби тиску на країну походження біженців з метою припинення репресій аж до військового втручання. Прикладом такого розвитку подій є останній етап війни в колишній Югославії в 90-х рр. минулого століття.

Конфлікт на Балканах підтвердив ще один висновок М. Вайнера: рівень загрози, спричинений переміщеннями населення, часто залежить від того, яким чином уряди їх сприймають. Так, реакція західних держав на «етнічні чистки» та акти геноциду в колишній Югославії, для припинення яких було застосовано силу, значно відрізнялася від реакції на цілком подібні ситуації в Африці чи в Чечні.

Найбільш відвертою формою пов'язаної з міграцією зовнішньополітичної загрози є анексування чи поділ територій з використанням переселень. Достатньо згадати будівництво єврейських поселень на Західному березі ріки Йордан, переселення китайців до Тибету, або проголошення незалежності Абхазії, якому передувало масове витіснення етнічних грузинів з території автономії.

Внутрішньополітичні наслідки прибуття великих груп іноземців виявляються у посиленні екстремістських кіл, політичних успіхах крайнє правих партій, які активізуються на хвилі зростаючого занепокоєння припливом чужинців. (Правий радикалізм, однак, це переважно європейський феномен, який не має серйозних позицій у традиційно іммігрантських країнах, тобто США, Канаді,

Австралії). Під впливом популярності «нових правих» традиційні консервативні партії, враховуючи настрої електорату, змушені переглядати ставлення до міграції, дедалі частіше використовувати антиіммігрантську риторичку. Разом з тим, як зазначають політологи, вони здебільшого обмежуються лише деклараціями⁵. По-перше, застосувати дійсно жорсткі заходи не дозволяють ліберальна ідеологія та гарантії прав людини, за дотриманням яких пильнує громадянське суспільство. По-друге, імміграція необхідна з економічних міркувань, про що постійно нагадує проіммігрантське лобі, що складається передусім із зацікавлених у дешевій робочій силі працедавців. Як писав, аналізуючи зміни міграційного законодавства США Чарльз Хіршман (Charles Hirschman), «кожна спроба Конгресу провести імміграційну реформу починалася з наміру обмеження імміграції, а завершувалася створенням додаткового механізму для в'їзду»⁶.

Політична роль самих іммігрантів залежить від їхнього правового та соціального статусу. З одного боку, нестабільність правового становища обмежує політичну активність, проте, з другого, перебування на найнижчих щаблях суспільства її радикалізує. Самоусвідомлення етнокласу надає класовій боротьбі нового дихання, коли класові вимоги доповнюються етнічними та конфесійними, сприяє відновленню дещо призабутих форм соціального протесту, таких, як вуличні марші, блокування, барикади⁷.

Вектори впливу міграції на **економічну безпеку** відрізняються залежно від того, йдеться про країну призначення чи походження мігрантів.

Небезпеки міграції передовсім фіксуються в суспільствах, що приймають, що загалом парадоксально, оскільки завдяки іммігрантам вони поповнюють свої людські та інтелектуальні ресурси, тобто основні фактори виробництва, чим посилюють економічну безпеку. Попри це, населення часом негативно ставиться до міграції внаслідок її ціни, тобто додаткового тягаря на систему соціальної допомоги, користувачами якої часто стають мігранти, підвищення навантаження на системи освіти, транспорту, забезпечення житлом. Однак у підсумку мігранти відпрацьовують ці витрати і створюють для країни перебування додатковий дохід⁸.

Оцінка впливу імміграції на економіку залежить від характеристик міграційних потоків. Так, біженці коштують державі притулку більше, ніж трудові мігранти. Нелегальні мігранти не платять податків, не роблять внесків у соціальні фонди, проте зазвичай і не користуються соціальними послугами, оскільки не мають відповідних прав, а також побоюються бути виявленими і видвореними з держави.

Місцеве населення інколи сприймає мігрантів як конкурентів на ринку праці, звинувачуючи їх у тому, що внаслідок готовності працювати за мінімальну винагороду вони не лише відбирають робочі місця, а й знижують загальний рівень заробітної плати. Однак наукові дослідження цього не підтверджують. Адже мігранти не заміщають місцевих робітників, а працюють в окремому сегменті ринку праці, виконуючи брудні, небезпечні, непрестижні роботи.

Щодо країн походження мігрантів, загрози їх економічній безпеці пов'язані передусім з «відпливом мізків», втратами трудового потенціалу, що може призвести до скорочення виробництва і деградації соціальної сфери. Спричинені міграцією ризики, однак, здатні компенсуватися завдяки переказам зароблених за кордоном коштів на батьківщину та поверненню мігрантів додому.

У контексті впливу міграції на **соціальну безпеку** особливу стурбованість викликають пов'язані з нею криміногенна та терористична загрози. Перша з них стосується як наростання вуличної злочинності, особливо в районах, заселених іммігрантами, так і масштабного явища транснаціональної організованої злочинності, що займається незаконним переправленням через кордони та торгівлею людьми.

За даними низки досліджень, рівень злочинності в містах корелюється з часткою чужонаціонального населення, яке в них проживає. Станом на вересень 2009 р. у Швейцарії 69,7% ув'язнених становили іноземці (4 тис. осіб); в Австрії - 43,6% (3,6 тис.); в Італії - 37,1 % (21,7 тис.); у Німеччині 26,3% (19,3 тис.); у Франції 19,2% (11,4 тис.), у Великобританії - 13,6% (11,4 тис.)⁹. Разом з тим, варто звернути увагу на характеристики злочинів, які скоюються іноземцями. Здебільшого це порушення міграційного законодавства, що до тяжких злочинів не належать.

З другого боку, мігранти частіше, ніж місцеве населення, фігурують у кримінальній статистиці не лише як злочинці, а й як жертви: до 6 разів частіше, а в дійсності ще більше, оскільки внаслідок особливостей правового та соціального становища, ставлення правоохоронців значна частина злочинів проти мігрантів не заявляються (за даними європейських дослідників - від 57 до 74% випадків¹⁰). Високі показники злочинів проти мігрантів частково пов'язані з їх концентрацією в неблагополучних з точки зору злочинності районах. Частково це результат негативних явищ, що нерідко супроводжують сучасні міграції, таких, як дискримінація, порушення прав людини, надексплуатація, торгівля людьми.

Ще більшу небезпеку для держави, суспільства та окремої особи несе **міжнародний тероризм**. Хоча, звичайно, більшість іммігрантів – не терористи, однак більшість терористів - іммігранти. Дослідниками було проаналізовано досьє 212 затриманих чи вбитих у США та Західній Європі у 1993-2003 рр. терористів, 86% з яких виявилися іммігрантами або громадянами іммігрантського походження¹¹. Однак говорити про причинно-наслідковий зв'язок між міграцією та тероризмом підстав немає. Спільним між ними є лише те, що в умовах глобалізації обидва ці явища набувають транснаціонального характеру. Терористи можуть жити в одній країні, збирати кошти в іншій, а здійснювати злочинні дії в третій. До того ж, тероризм аж ніяк не є породженням міграції. Так, за даними глобальної бази даних терористичних актів, з 1970 по 2015 р. в європейських країнах було здійснено 20975 терактів, більшість з яких мотивувалася боротьбою за визнання чи

незалежність окремих європейських радикальних угруповань. Ісламський характер носили лише 2% терористичних атак¹². Проте загроза тероризму змушує уряди переглядати міграційні законодавства, більше уваги приділяти охороні кордонів, невідворотно призводить до посилення контролю, більш прискіпливого, а то й підозрілого ставлення до іноземців як до носіїв певних загроз. Така тенденція особливо посилилася після терористичної атаки на США у вересні 2001 р., набула подальшого розвитку внаслідок жорстоких терористичних актів у Франції, Бельгії, Великій Британії.

У сфері **культури та ідентичності** міграція може розглядатися як загроза базовим цінностям суспільства, тобто його безпеці, внаслідок різниці культур прибулого і місцевого населення, порушення мігрантами узвичаєних культурних норм. Нерідко щодо мовно, релігійно, культурно відмінних людей виникають упередження, формуються забобони, що ще більше посилює негативне сприйняття суспільством мігрантів. Прояви расизму та ксенофобії, у свою чергу, можуть загрожувати внутрішній стабільності держави, трансформуватися в загрози особистій безпеці людей.

Попри сказане, уже М. Вайнер звертав увагу на те, що сприйняття міграції як загрози не є абсолютним, що в різних суспільствах і навіть у різних прошарках одного й того ж суспільства воно відрізняється. Наприклад, етнічно однорідне суспільство частіше розцінює приплив чужонаціонального населення як загрозу, ніж багатонаціональна спільнота. Опозиція може вітати прибуття біженців, які є носіями певних політичних поглядів, тоді як влада ставитиметься до них як до загрози.

Наскільки іммігранти становлять культурну загрозу, залежить від характеру самоусвідомлення суспільства. Якщо воно базується на етнічній єдності, чужинців частіше сприймають як загрозу, проте толерантно ставляться до іммігрантів спільного походження (наприклад, євреїв в Ізраїлі, німців у Німеччині чи «співвітчизників» у Росії). Неприйняття чужокультурного населення набагато менше спостерігається в суспільствах, де панує концепція політичної нації, панівними є політичні, а не етнічні критерії належності до спільноти, наприклад у США.

Побоювання щодо міграції в контексті національної ідентичності постійно трансформується, оскільки остання є категорію конкретно історичною. Наприклад, колись американські протестанти не сприймали католиків та євреїв як «своїх», вороже ставилися до ірландської, італійської, єврейської імміграції. Так само ще зовсім недавно західноєвропейці вбачали «чужих» у центральноєвропейцях, проте в процесі розширення ЄС ситуація корінним чином змінилася.

Відрізняється ставлення до міграції як до загрози й залежно від характеристик мігрантів. Наприклад, американці, канадці чи австралійці у Великій Британії не сприймаються як мігранти, хоча й мають відповідний правовий статус. Багато хто з українців так само був би здивований, якби мігрантами назвали співгрома-

дян, які роками живуть в Україні, хоча народилися в інших республіках за часів СРСР.

Що ж до мігрантів, з якими однозначно пов'язуються загрози, то вони належать до так званих «видимих» (visible) груп, причому не лише культурно чи мовно, а й антропологічно. Більше того, людей з іншим кольором шкіри нерідко ідентифікують як мігрантів навіть якщо вони є громадянами тієї чи іншої країни, народилися на її території. Отже, важко сказати, чого тут більше - міркувань безпеки чи расистських упереджень.

«Видимі» і, відповідно, «невидимі» мігранти відрізняються не лише зовнішністю. Як правило, до перших належать особи з низькими доходами, зайняті на неprestижних роботах, тоді як до других - мігранти-бізнесмени, інвестори, спеціалісти, митці, тобто представники забезпеченої еліти, на походження яких звертається набагато менше уваги. Соціальна складова стигматизації мігрантів очевидна.

Отже, напруга в суспільстві навколо міграції далеко не завжди є її наслідком, а виникає в результаті інших причин. Поясненню цієї ситуації може прислужитися теорія сек'юритизації, що була сформована в рамках Копенгагенської школи досліджень безпеки Оле Вевером (Ole Weaver)¹³. Відповідно до неї, чи дійсно становить міграція потенційну загрозу чи ні, значення немає. Важливо, що вона сприймається як загроза внаслідок постійного її згадування впливовими політичними акторами в контексті безпеки. За одним з визначень, сек'юритизація – це позиціонування в політичному дискурсі якоїсь проблеми як проблеми національної безпеки, іноді із свідомою метою запровадження політичних заходів, спрямованих на ужорсточення політики держави у відповідній сфері. Крім того, це політтехнологія, коли штучно створювана загроза використовується політичними акторами для забезпечення підтримки своїм діям¹⁴. Вона живиться тривогами людей, конструює їх, якщо вони відсутні, щоб у результаті представити державу як правдивого виразника і захисника інтересів громадян¹⁵, і виявляється доволі ефективною, якщо існує потреба відвернути увагу від дійсних проблем чи невдач влади. Недаремно сек'юритизація міграції припадає на період після завершення «холодної війни», що означало для західних держав не лише зникнення могутньої зовнішньої загрози безпеці, а й втрату образу ворога, який допомагав гуртувати суспільство¹⁶.

Отже, у світлі сек'юритизації міграція інтерпретується як проблема із сфери безпеки не у відповідь на реальні загрози сучасності, такі, як негативні ефекти глобалізації, поглиблення бідності та прірви між якістю життя «золотого мільярду» і більшості світу, злочинність, тероризм та інше, а через стурбованість суспільства тим, що велика кількість політичних акторів виказують свої страхи у зв'язку з міграцією.

Провідна роль у конструюванні міграції як загрози належить, за словами Дідьє Біго (Didier Bigo), «громаді професіоналів у сфері безпеки». Оскільки від-

повідальні за безпеку держави служби мають розроблені механізми контролю та власне бачення загроз і протидії ним, вони не намагаються знайти відповіді на виклики нового часу, а натомість прагнуть сконструювати проблему таким чином, щоб можна було застосувати традиційні методи. З того часу, як припинив своє існування СРСР, військові, розвідка, служби безпеки на Заході постійно перебували у пошуках «ворога», образ якого мав би виправдати їхнє існування та фінансування.

Впливають на політичні ігри також дії традиційної бюрократії. Адже бюджет державних органів залежить від того, наскільки загроза, від якої вони повинні захищати суспільство, сприймається як реальна, а перспективи працевлаштування та кар'єрного зростання чиновників - від тривалості цієї загрози.

Зростаюча політизація небезпек у контексті міграції великою мірою є відповідальністю засобів масової інформації. Журналісти нерідко некритично повторюють висловлювання політиків, грають на побоюваннях мас з метою підвищення власної популярності.

Долучаються до справи, за Д. Біго, й академічні кола. Дослідники, що пишуть на теми безпеки, найчастіше свідомо чи несвідомо обслуговують певні державні органи чи політичні сили.

Разом з тим, сек'юритизація міграції живиться й настроями пересічних громадян, які часто відчують себе незахищеними у швидкозмінюваному сьогоденні.

Найбільш вживаний аргумент сек'юритизації - небезпека нелегальної міграції, на боротьбу з якою націлено більшість безпекових заходів урядів. У результаті населення часто асоціює з цією проблемою всю міграційну сферу. Разом з тим, якщо подивитися на неї неупереджено, то не можна не погодитися, що, по-перше, нелегали становлять лише незначну частину міграції як такої, по-друге, серед нелегальних мігрантів дійсно можуть бути і кримінальні авторитети, і хворі на небезпечні хвороби, проте це аж ніяк не стосується всього потоку. Більше того, узагальнення зв'язку нелегальної міграції з криміналом і епідеміями загрожує тим, що виникає небезпека за загальною масою прогледіти тих, кого дійсно потрібно нейтралізувати або лікувати.

Другий популярний аргумент - взаємозв'язок між міграцією та криміналом. Попри це, як пише Фабіо Квассолі (Fabio Quassoli), з одного боку, існує реальна іммігрантська злочинність, а з другого, - система пріоритетів, які застосовуються в роботі правоохоронців, їх розуміння, що, власне, треба вважати за девіантну поведінку іммігрантів¹⁷. Мігранти нерідко стикаються з дискримінацією з боку правоохоронних органів та судової системи. Їх частіше, ніж представників місцевого населення, затримує поліція, для них більшою є вірогідність опинитися в ув'язненні.

За словами відомого російського дослідника А. Вишневського, якщо навіть побоювання щодо посилення криміналізації суспільства внаслідок міграції спра-

ведливі, залишається питання, чи обумовлено воно специфікою мігрантського середовища, чи тим фактом, що зазвичай мігранти витісняються у найнижчі соціальні страти з типовим для них маргінальним типом поведінки¹⁸.

Таким чином, хоча розширення сфери безпеки, включення до неї міграції та поєднання у цьому зв'язку сфер внутрішньої та зовнішньої безпеки обумовлені об'єктивними процесами, які відбуваються в сучасному світі, проте конструювання цих змін як загроз часто відбувається відповідно до інтересів безпекових та правоохоронних агенцій, їх конкуренції у боротьбі за бюджет та повноваження, а також внаслідок певних політичних, бюрократичних та медійних ігор, що трактують (або ні) соціальні зміни як безпекову проблему.

Відповідно до теорії сек'юритизації, дії урядів у разі, якщо міграція становить реальну проблему у сфері безпеки, і, якщо такої проблеми вона не створює, не відрізнятимуться: урядова реакція на міграцію як на загрозу зумовлює ужорсточення норм допуску іноземців, посилення охорони кордону, обмеження права на вільне пересування.

Оцінки сек'юритизації досить суперечливі. Одні дослідники бачать у ній засіб мобілізації суспільства перед лицем небезпек, проте інші оцінюють її доволі критично. Більшість застережень щодо сек'юритизації міграції пов'язані з її низькою ефективністю, а також з етико-моральним аспектом¹⁹.

Справа в тому, що запровадження більш жорсткого міграційного контролю, попри витрачені на це значні сили і кошти, ніколи не мало за результат скорочення міграції, зокрема нелегальної. Обмежувальні заходи здатні зупинити лише тих, хто із самого початку не планував в'їхати порушуючи закон, проте не впливають на приховані схеми нелегального переправлення людей. Іншими словами, вони спрямовані на помилковий об'єкт. Крім того, внаслідок посилення контролю ціни на послуги «провідників» зростають. Якщо, розраховуючи на майбутні заробітки, мігранти продовжують платити, це означає, що заходи з протидії нелегальній міграції лише збільшують доходи злочинців і підвищують привабливість їхнього бізнесу. Таким чином, вони не тільки не забезпечують безпеку, а й посилюють небезпеку.

З точки зору морально-етичної сек'юритизація викликає тривогу, оскільки питання безпеки перебувають у царині уже не нормативної, а надзвичайної політики. Тому уряди, декларуючи захист демократичних цінностей, можуть водночас іти на їх порушення, продукуючи тим самим нові політичні загрози. Як писав Д. Біго, трансформація іміджу іноземця у патологічного чужинця йде пліч-о-пліч з ліквідацією захисту громадянських свобод (а інколи й людських прав) на підставі тих ризиків, які він уособлює²⁰. Більше того, розмивання межі між внутрішніми та зовнішніми загрозами призводить до того, що застосування силових методів, зазвичай націлених на зовнішнього ворога, може допускатися всередині власної країни.

Процесам сек'юритизації протиставляються процеси або політичні методики

десек'юритизації, прямо протилежні за суттю²¹. Ними проблеми виводяться з царини надзвичайної політики і повертаються до сфери політики нормативної, перестаючи бути загрозами і трансформуючись у ризики. Завдяки цьому політика безпеки має справу з сутнісно іншими категоріями, оскільки ризики, на відміну від загроз, не руйнують систему, а є невід'ємними елементами її життєдіяльності. Тому політика безпеки, що будується на основі десек'юритизації, спрямована уже не на знищення ворога, а на управління ризиками, пристосування до них. Повністю ліквідувати ризики неможливо, але їх можна локалізувати. Крім того, від ризиків невід'ємні й можливості, на використання яких має бути спрямоване управління. В контексті міграції це, передовсім, залучення необхідної робочої сили, посилення завдяки цьому конкурентоздатності, зростання інноваційного потенціалу суспільства внаслідок урізноманітнення його складу, позитивний вплив переказів мігрантів на розвиток країн походження і багато іншого.

Немає сумніву, що міграція перетворилася на випробування для суспільств. Проте розв'язання пов'язаних з нею проблем вимагає не лише протидії небезпекам, а й використання переваг.

ДЖЕРЕЛА

- 1 *Kirchner E.* The new security agenda and the challenge of European security governance. – URL: http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/0/7/1/7/6/pages71762/p71762-1.php
- 2 Безпека суспільства у регіоні Румунія-Україна-Республіка Молдова: тристоронній підхід. - Бухарест, Кишинев, Київ, 2008. – С.9.
- 3 *Weiner M.* The Global Migration crisis: Challenge to state and Human Rights. NY: HarperCollisCollegePublishers, 1995. – 253 p.
- 4 *Рязанцев С.* Миграционные тренды и международная безопасность //Международные процессы. Журнал теории международных отношений и мировой политики. - 2003. – Т.1. - № 3.
- 5 *Koslowski R.* Personal security and state sovereignty in a uniting Europe // Controlling a New Migration World / Ed. by VirginieGuiraudon , Christian Joppke. – L.,N.Y.: Routledge, 2001. -P.99-120.
- 6 *Hirschman C.*Migration and National Security.- URL: <http://www.soc.washington.edu/users/charles/pubs/13%20Migration%20and%20National%20Security%20July%2018.pdf>
- 7 *Военков М.* 13 тезисов о классовой борьбе в России // Альтернативы. – 2006. - № 2. – URL: www.alternativy.ru
- 8 *Geddes A.* Immigration and Welfare State // International migration and security: opportunities and challenges /Ed.by E.Guild& J. van Selm. – L.& N.Y.: Routledge, 2005. - P. 161.
- 9 Меры предупреждения преступности и уголовного правосудия в борьбе с насилием в отношении мигрантов, рабочих-мигрантов и их семей. Двенадцатый конгресс Организации Объединенных Наций по предупреждению преступности и уголовному правосудию. Сальвадор, Бразилия, 12–19 апреля 2010 года. Рабочий документ. A/CONF.213/11. URL: http://www.unodc.org/documents/crime-congress/12th-Crime-Congress/Documents/In-session/ACONF.213L.2_Add.3/V1052861r.pdf
- 10 Там само.

- 11 *Leiken R.S.* Bearers of Global Jihad?Immigration and National Securityafter 9/11. -The Nixon Center, 2004. – URL: http://www.nixoncenter.org/publications/monographs/Leiken_Bearers_of_Global_Jihad.pdf
- 12 *Гулина О.* Мигранты не террористы. - URL: <https://www.vedomosti.ru/opinion/articles/2017/05/26/691579-migranti-ne-terroristi>
- 13 *Weaver O.* Aberystwyth, Paris, Copenhagen. New ‘Schools’ in Security. Theory and their Origins between Core and Periphery.- URL: <http://bespo.org/upload/93a145a3a12b1b8aa2e33c1ebd320d91.pdf>
- 14 *Аксюченко Г.В., Браницкий А.Г., Голубин Р.В., Колобов А.О., Колобов О.А., Хохлышова О.О.* Интеграция, миграция, безопасность (Зарубежный опыт и возможность его адаптации в современной России) /Под. ред. академика Н.Г.Стронгина. – Нижний Новгород: Изд-во ННГУ, 2007. – 96 с.
- 15 *Bigo D.* Security and immigration: toward a critique of governmentality of unease // Alternatives: Global, Local, Political. – 2002. – № 1. - P.63-92.
- 16 *Stivachtis Y.* International Migration and the Politics of Identity and Security //Journal of Humanities & Social Sciences. – 2008. - Volume 2. - Issue 1.
- 17 *Quassoli F.* Migrant as criminal:The judicial treatment of migrant criminality// Controlling a New Migration World / Ed. by VirginieGuiraudon , Christian Joppke. – L.,N.Y.: Routledge, 2001 - p.151.
- 18 *Вишневский А.* Миграция и демографическая безопасность России //Миграция и безопасность в России /Под.ред. Г.Витковской и С.Панарина. – М.: Интердиалект, 2000. – С.55-83.
- 19 *Huysmans J.* The politics of insecurity fear, migration and the asylum in the EU. - N/Y.:Routledge, 2006. – 127.
- 20 *Bigo D.* From foreigners to “abnormal aliens” // International migration and security: opportunities and challenges /Ed.by E.Guild& J. van Selm. – L.& N.Y.: Routledge, 2005.
- 21 *Aradau C.* Beyond (In)Security? Rethinking the Politics of Migration //The Security-Migration Nexus Challenges and Opportunities of African Migration to EU Countries. – Bohn: BISS, 2008. – P.35-40.